

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Bērnu nabadzība un bērnu labklājība" (izpētes atzinums)

(2011/C 44/06)

Galvenā ziņotāja: **KING kdze**

Beļģijas premjerministra vietniece un sociālo lietu un sabiedrības veselības ministre *Laurette Onkelinx* kdze 2010. gada 28. aprīļa vēstulē un saskaņā Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu ES nākamās prezidentvalsts Beļģijas vārdā lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

"*Bērnu nabadzība un bērnu labklājība*".

Komitejas Birojs 2010. gada 25. maijā uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 464. plenārajā sesijā 2010. gada 14. un 15. jūlijā (14. jūlija sēdē) iecēla *Brenda King* kdzi par galveno ziņotāju un ar 113 balsīm par, 6 balsīm pret un 14 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. ES nabadzības riskam šobrīd ir pakļauti 20 miljoni bērnu. Nabadzībā dzīvojošo bērnu īpatsvars ir pat lielāks par nabadzībā dzīvojošo pieaugušo īpatsvaru (20 % un attiecīgi 16 %), turklāt paredzams, ka zem nabadzības sliekšņa dzīvojošo skaits vēl pieaugs ekonomikas krīzes dēļ. Bērnu nabadzība jau pati par sevi pierāda, ka bērni nevar izmantot lielāko daļu savu pamattiesību.

1.2. Pasivitātes bērnu nabadzības apkarošanā sekām būs ļoti nelabvēlīga ietekme uz Eiropas Savienības labklājību nākotnē. Stratēģijas "ES 2020" sekmīga izpilde ir atkarīga no izglītotas, veselīgas un cerību pilnas jaunās paaudzes. Gan tas, ka tik daudz bērnu ir pakļauti nabadzības riskam, gan arī tas, cik liels ir no paaudzes uz paaudzi pārmantotās nabadzības posts, ir barga apsūdzība ES pašreizējo rīcībpolitiku nespējai parūpēties par visneaizsargātākajiem sabiedrības locekļiem.

1.3. Bērnu nabadzība un bērnu labklājība ir daudzdimensiju problēma; vairākos ziņojumos iekļautā informācija liecina, ka šo problēmu ietekmē virkne faktoru, ieskaitot materiālo nenodrošinātību, veselības aprūpes pamatpakalpojumu, pienācīga mājokļa un izglītības nepieejamību. Ir vispārzināms, ka minētie faktori ir savstarpēji saistīti un atkarīgi, un tam būtu jāatspoguļojas arī problēmas risinājumos.

1.4. Bērnu nabadzība un trūkums neļauj miljoniem bērnu pēc iespējas veiksmīgāk uzsākt viņu dzīves gaitas un arī traucē bērnu personības attīstībai. Iesaistīšanās bērnu dzīves norisēs jau ļoti agrā vecumā var labvēlīgi ietekmēt visu viņu turpmāko dzīvi. Ir ļoti svarīgi izstrādāt piemērotas rīcībpolitikas nolūkā nodrošināt, lai visiem bērniem, sevišķi no visvairāk atstumtajām sabiedrības grupām, būtu iespēja pilnībā attīstīt savu potenciālu un līdz ar to sniegt noderīgu ieguldījumu nākotnē.

1.5. Tā kā šis ir Eiropas gads cīņai ar nabadzību un sociālo atstumtību, EESK atzinīgi vērtē politisko apņemšanos, ko Padome paudusi savā lēmumā, kurā noteikts, ka nabadzības mazināšanai jāklūst par vienu no pieciem galvenajiem ES līdz 2020. gadam sasniedzamajiem mērķiem. Mērķis ir "par 25 % samazināt to eiropiešu skaitu, kuri dzīvo zem attiecīgās valsts nabadzības sliekšņa, šādi 20 miljonus cilvēkus paglābjot no nabadzības" ⁽¹⁾.

1.6. Komiteja tomēr pauž sarūgtinājumu par to, ka nav izvirzīts īpašs mērķis mazināt bērnu nabadzību un veicināt bērnu labklājību, ņemot vērā ES un dalībvalstīs šim jautājumam kopš 2000. gada veltīto politisko uzmanību un daudzus politiskās iniciatīvas.

1.7. Komiteja atzinīgi vērtē, ka viena no septiņām vadīnīcām būs Eiropas platforma cīņai pret nabadzību, kuras mērķis ir "nodrošināt sociālo un teritoriālo kohēziju tā, lai izaugsmes un nodarbinātības sniegtās priekšrocības būtu plaši pieejamas un nabadzībā un sociālajā atstumtībā dzīvojošie cilvēki varētu dzīvot pienācīgos apstākļos un aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē".

1.8. EESK noteikti iesaka šo platformu izmantot par pamata instrumentu bērnu nabadzības izskaušanā un bērnu labklājības veicināšanā, izstrādājot uz bērniem vērstas daudzdimensiju pieejas, kurās bērnu tiesības ir prioritāte un izvirzīti īpaši mērķi, galveno uzmanību veltot bērniem un ģimenēm ar bērniem.

⁽¹⁾ Saskaņā ar ES definīciju "nabadzības riskam ir pakļauti" cilvēki, kas dzīvo māsaimniecībās, kuru kopējie ienākumi nepārsniedz 60% no māsaimniecības vidējiem ienākumiem attiecīgajā valstī (ESAO modificētajā skalā izmantotais ekvivalents lielums).

1.9. ES neatkarīgo sociālās integrācijas ekspertu tīkls nosaucis sevišķi liela nabadzības riskam pakļautas īpašas bērnu grupas, tai skaitā:

- i. bērnu aprūpes iestādēs dzīvojoši vai iepriekš dzīvojuši bērni; ielas bērni; bērni, kas cieš no izmantošanas, sliktas attieksmes vai nevērības; bērni, kuru vecākiem ir garīgās veselības problēmas; aprūpējami bērni; bērni bez pajumtes un bērni, kuri cieš no vardarbības ģimenē vai ir cilvēku tirdzniecības upuri;
- ii. bērni ar invaliditāti, mazākumtautību bērni, romu tautības bērni, gados jauni patvēruma meklētāji un imigranti;
- iii. bērni, kasi dzīvo ļoti nabadzīgos un nošķirtos lauku apgabalos bez daudzām sadzīves pamata labierīcībām, un bērni, kuri dzīvo lielos dzīvojamajos rajonos, kas atrodas aglomerāciju nomalēs.

1.10. ES Pamattiesību hartā ietverti noteikumi par bērnu tiesībām, tādējādi piešķirot ES plašas pilnvaras nodrošināt bērnu izdzīvošanu, aizsardzību un attīstību. ES platformā cīņai pret nabadzību jābūt iekļautiem šos neaizsargātos bērnus raksturojošiem rādītājiem un viņiem velītiem mērķiem.

1.11. EESK atbalsta aicinājumu izstrādāt visaptverošus Komisijas ieteikumus attiecībā uz bērnu nabadzību un labklājību, lai izvirzītu galvenos politisko mērķus un radītu pastāvīgas uzraudzības, apmaiņas, pētniecības un salīdzinošu pārskatu pamatsistēmu, kas palīdzēs sasniegt ES 2020. gadam izvirzītos nabadzības apkarošanas mērķus.

2. Vispārīga informācija.

2.1. Kopš 2000. gada bērnu nabadzības un sociālās atstumtības jautājums ir kļuvis par aizvien svarīgāku atklātās koordinācijas metodes sastāvdaļu sociālajā jomā. Tas uzsvērts kā svarīgākais jautājums visos "kopīgajos ziņojumos par sociālo aizsardzību un sociālo integrāciju (2002–2004)". ES valstu un valdību vadītāji uzsvēra vajadzību "veikt vajadzīgos pasākumus, lai strauji un būtiski samazinātu bērnu nabadzību, sniedzot visiem bērniem vienādas iespējas neatkarīgi no sociālās izcelsmes".⁽²⁾

2.2. ES 2005. gada prezidentvalsts Luksemburgas iniciatīvā par "ES sociālās integrācijas procesa stiprināšanu" izteikts nepāprotams aicinājums "iesaisīt bērnus" un pieņemt vismaz vienu ES līmeņa bērnu labklājību raksturojošu rādītāju. Eiropas Komisijas 2006. gada paziņojumā par bērnu tiesībām īpaša uzmanība bija veltīta bērnu sociālās integrācijas jautājumam un ES sociālās integrācijas procesa nozīmei. ES darba grupas jautājumos par

bērnu nabadzību un labklājību analītiskais ziņojums un ieteikumi tika oficiāli pieņemti 2008. gada janvārī. Komisijas 2009. gada darba dokumentā par stratēģiju "Eiropa 2020" atzīts, ka bērnu nabadzība un sociālā atstumtība ir viena no ES ilgtermiņa sociālajām problēmām, kuru vēl vairāk saasinājusi finanšu un ekonomikas krīze. Sociālo lietu pētniecības institūta (TARKI) vadīts konsorcijs Eiropas Komisijas uzdevumā 2010. gada martā izstrādāja sīku ziņojumu par tematu "Bērnu nabadzība un bērnu labklājība Eiropas Savienībā".

2.3. Lisabonas līgumā, kas stājās spēkā 2009. gadā, noteikts, ka bērnu tiesību veicināšana ir skaidrs ES mērķis. Eiropas gada (2010) cīņai ar nabadzību un sociālo atstumtību atklāšanas konferencē Komisijas priekšsēdētājs Barroso aicināja "līdz 2020. gadam samazināt visu iedzīvotāju, īpaši bērnu un vecāku cilvēku, nabadzības risku, jo pašreizējais nabadzības līmenis nav pieņemams". ES prezidentvalsts 2010. gada otrajā pusgadā Beļģija cīņu pret bērnu nabadzību un bērnu labklājības veicināšanu ir izvirzījusi par galvenajām prioritātēm.

3. Bērnu nabadzība un labklājība ES

3.1 Bērnu nabadzība

3.1.1. Bērnu nabadzība un labklājība ir visā Eiropas Savienībā risināmi jautājumi. Taču nabadzības problēmas apjoms un smagums dažādās valstīs ievērojami atšķiras, un daudzās valstīs tas ir atšķirīgs pat dažādos reģionos. *EU-SILC* (ES statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem) 2007. gada dati liecina⁽³⁾, ka:

— 20 % no ES dzīvojošajiem bērniem ir pakļauti nabadzības riskam⁽⁴⁾, savukārt no kopējā iedzīvotāju skaita šādam riskam ir pakļauti 16 % cilvēku. Bērni ir pakļauti lielākam riskam visās valstīs, izņemot Kipru, Dāniju, Igauniju, Somiju, Vāciju un Slovēniju (Latvijā bērni ir pakļauti tādām pašām riskam kā pārējie iedzīvotāji). Divās valstīs (Bulgārijā un Rumānijā) bērnu nabadzības risks sasniedz 30–33 %, piecās valstīs (Griekijā, Itālijā, Polijā, Spānijā un Apvienotajā Karalistē) tas sasniedz 23–25 %, savukārt vēl piecās valstīs (Kiprā, Dānijā, Somijā, Slovēnijā un Zviedrijā) — 10–12 %.

— Šo informāciju svarīgi papildināt ar valsts nabadzības riska plaisas rādītāju⁽⁵⁾, kurš parāda, "cik nabadzīgi ir nabadzīgie bērni", proti, bērnu nabadzības riska apmēru. Nabadzības riska plaisa bērniem ir no 13 % Somijā un 15 % Francijā līdz pat 40 % Rumānijā un 44 % Bulgārijā. Nabadzības risks lielākajā daļā valstu parasti pieaug, bērniem kļūstot vecākiem.

⁽³⁾ Sk. Eiropas Kopienu Statistikas biroja (*Eurostat*) tīmekļa vietnē: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

⁽⁴⁾ Par "nabadzības riskam pakļautu" bērnu uzskatāms bērns, kas dzīvo "nabadzības riskam pakļautā" mājāsaimniecībā, piemēram, mājāsaimniecībā, kuras kopējie ienākumi nepārsniedz 60% no mājāsaimniecības vidējiem ienākumiem attiecīgajā valstī.

⁽⁵⁾ Ar "nabadzības riska vidējo relatīvo plaisu" (šeit — nabadzības riska plaisa) apzīmē starpību starp cilvēku, kuri dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa, vidējiem ienākumiem un šā nabadzības riska sliekšņa vērtību; nabadzības riska plaisa ir procentuāla vērtība.

⁽²⁾ Eiropadomes sanāksme 2006. gada 23.–24. martā, prezidentvalsts secinājumi, 7775/1/06 rev 1, 72. punkts.

— Vērtējot nepietiekamus ienākumus, vēl viens svarīgs aspekts, kas jāņem vērā, ir ilgums, t.i., cik ilgi bērni dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa. Iepriekšminētajā TARKI ziņojumā uzsvērts: “lai arī dati par bērnu pakļautību nabadzības riskam konkrētā gada laikā sniedz zināmu informāciju par trūkuma un sociālās atstumtības draudiem šiem bērniem, patiesībā apdraudējums ir daudz lielāks, ja viņu ienākumi zem attiecīgā sliekšņa saglabājas vairākus gadus”. TARKI ziņojums liecina, ka tajās 20 ES dalībvalstīs, par kurām ir pieejami pieprasītie EU–SILC dati, mājsaimniecībās, kas pakļautas nabadzības riskam, dzīvojošu bērnu īpatsvars laikposmā no 2005. līdz 2007. gadam ir attiecīgi no 4–6 % (Austrijā, Kiprā, Somijā, Slovēnijā un Zviedrijā) līdz 13–16 % (Itālijā, Lietuvā, Luksemburgā, Polijā un Portugālē).

3.2. Materiālā nenodrošinātība

3.2.1. ES lietotās nabadzības riskam pakļauto bērnu definīcijas pamatā ir to bērnu skaits, kuri dzīvo ģimenēs ar zemiem ienākumiem. Lai arī šāds aspekts ir svarīgs, ar to nepietiek, jo tas neietver visu nepieciešamo, kas bērniem vajadzīgs veiksmīgai dzīves gaitu uzsākšanai. Bērni var dzīvot nepiemērotā mājoklī vai viņi var būt vispār bez pajumtes, viņi var dzīvot pamestās apdzīvotajās vietās, saskarties ar augstu noziedzības līmeni, viņiem var būt sliktāks veselības stāvoklis, uzturs, augstāks risks iekļūt negadījumos un gūt ievainojumus, viņi ir vairāk pakļauti fiziskai izmantošanai, iebiedēšanai, viņiem ir ierobežota piekļuve bērnu aprūpei, sociālajiem un ģimenes pakalpojumiem, viņi var piedzīvot diskrimināciju izglītības jomā un saņemt zemas kvalitātes izglītības iespējas, viņiem nav vai ir ierobežota piekļuve spēļu laukumiem, sporta un atpūtas objektiem vai kultūras pasākumiem. Daži bērni ir pakļauti vairāk nekā tikai vienam nelabvēlīgam faktoram, kas summējas un var viens otru ietekmēt un pastiprināt, tādējādi vairojot bērnu nabadzību un sociālo atstumtību, kā arī veicinot nabadzības un atstumtības pārmantošanu nākamajās paaudzēs.

3.2.2. Materiālās nenodrošinātības apdraudējumam visā ES ir pakļauts tikpat liels bērnu skaits, cik nabadzības riskam (20 %). Tomēr materiālās nenodrošinātības līmeņa atšķirības dalībvalstīs ir ievērojami lielākas — no 4–10 % (Luksemburgā, trīs ziemeļvalstīs, Nīderlandē un Spānijā) līdz pat 39–43 % (Ungārijā, Latvijā un Polijā), 57 % (Rumānijā) un 72 % (Bulgārijā). Salīdzinājumam — nabadzības risks svārstās no 10 % līdz 33 %. Tik liela nelīdzsvarotība materiālās nenodrošinātības jomā atspoguļo vidējā dzīves līmeņa un ienākumu sadalījuma atšķirības dalībvalstīs.

3.2.3. Materiālās nenodrošinātības līmenis nabadzības riskam pakļauto bērnu vidū ir 46 % — šis īpatsvars ir ļoti atšķirīgs, sasniedzot no 18–28 % (Dānijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Spānijā, Zviedrijā) līdz pat 72–96 % (Bulgārijā, Ungārijā, Latvijā, Rumānijā). To bērnu vidū, kuri dzīvo virs nabadzības riska sliekšņa, materiālās nenodrošinātības vidējais līmenis ES ir 13 %. Arī šajā ziņā atšķirības ir ļoti būtiskas — no 1–6 % (Dānijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Spānijā, Zviedrijā) līdz 35–62 % (Bulgārijā, Ungārijā, Latvijā, Rumānijā).

3.2.4. EESK iesaka par rādītājiem izmantot valstu nabadzības riska līmeni, nabadzības riska sliekšni un valstu materiālās nenodrošinātības līmeni.

3.3. Visvairāk apdraudētie bērni

3.3.1. Vientuļie vecāki un lielas ģimenes

3.3.1.1. Ar vientuļajiem vecākiem un arī lielās ģimenēs dzīvojoši bērni būtībā visās valstīs ir pakļauti vislielākajam riskam. EU–SILC 2007. gada dati liecina, ka visā ES 34 % bērnu, kas dzīvo ar vientuļajiem vecākiem, ir pakļauti nabadzības riskam; šis rādītājs svārstās no 17–24 % (Dānijā, Somijā, Zviedrijā) līdz 40–45 % (Igaunijā, Īrijā, Lietuvā, Luksemburgā, Rumānijā un Apvienotajā Karalistē) un 54 % (Maltā). No tiem bērniem, kuri dzīvo lielās ģimenēs (t.i., mājsaimniecībās ar diviem pieaugušajiem un trim vai vairāk bērniem), nabadzības riskam ES ir pakļauti 25 %. Viņu īpatsvars ir no 12–15 % (Vācijā, Somijā, Zviedrijā, Dānijā, Slovēnijā) līdz 41–55 % (Itālijā, Latvijā, Portugālē, Rumānijā) un 71 % (Bulgārijā).

3.3.2. Bezdarbnieku mājsaimniecības

3.3.2.1. ES 2007. gada darbaspēka apsekojums (LFS) liecina, ka 9,4 % bērnu dzīvo bezdarbnieku mājsaimniecībās, to īpatsvaram svārstoties no 2,2–3,9 % (Kiprā, Grieķijā, Luksemburgā un Slovēnijā) līdz 12 % (Belģijā), 12,8 % (Bulgārijā), 13,9 % (Ungārijā) un 16,7 % (Apvienotajā Karalistē) ⁽⁶⁾. Šie bērni ir pakļauti ļoti augstam vidējam nabadzības riskam (70 %); zemākais risks reģistrēts Dānijā un Somijā (47–49 %), savukārt augstākais Bulgārijā, Čehijas Republikā, Igaunijā, Lietuvā, Portugālē, Rumānijā un Slovēnijā (81–90 %).

3.3.2.2. Kas attiecas uz materiālo nenodrošinātību, dzīve mājsaimniecībā, kurā neviens nestrādā apmaksātu darbu, parasti būtiski ietekmē kā bērnu pašreizējos, tā arī turpmākos dzīves apstākļus. Bezdarbs ir saistīts ne tikai ar jautājumu par iespējamajām finanšu problēmām; ja bērns dzīvo mājsaimniecībā kopā ar pieaugušajiem, kuriem nav darba, tas var arī ierobežot viņa pašreizējās vai nākotnes iespējas pilnībā iekļauties sabiedrībā.

3.3.3. “Īpaši lielam” nabadzības riskam pakļauti bērni

3.3.3.1. ES neatkarīgo sociālās integrācijas ekspertu tīkls nosaucis īpašas bērnu grupas, kas pakļautas lielākam nabadzības paaugstinātam riskam. To īpaši apliecina vairāku dalībvalstu nacionālie rīcības plāni integrācijas jomā un dažādi starptautiski apmaiņas projekti. Šīm grupām pieskaitāmi bērni ar invaliditāti, mazākumtautību (sevišķi romu tautības) bērni, gados jauni patvēruma meklētāji un imigranti, bērni, kas cieš no izmantošanas, sliktas attieksmes vai nevēribas, bērni, kuru vecākiem ir garīgās veselības problēmas, aprūpējami bērni, bērni bez pajumtes un bērni, kas cieš no vardarbības ģimenē vai ir cilvēku

⁽⁶⁾ Sk. Eurostat tīmekļa vietnē: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

tirdzniecības upuri, bērni, kuri dzīvo ļoti nabadzīgos un nošķirtos lauku apgabalos bez daudzām sadzīves pamata labie-
rībām, un bērni, kuri dzīvo lielos dzīvojamajos rajonos, kas
atrodas aglomerāciju nomalēs ⁽⁷⁾. ES 2007. gadā veiktā analīze
liecina, ka vecajās dalībvalstīs aizvien svarīgāks problēmjaūtā-
jums ir bērnu no migrantu ģimenēm un dažu mazākumtautību
pārstāvju stāvoklis.

3.4. Ilgtermiņa ietekme un nabadzība vairākās paaudzēs

3.4.1. Ilgtermiņa ietekme

3.4.1.1. Svarīgs kopīgajos ziņojumos par sociālo aizsardzību
un sociālo integrāciju apskatīts jautājums ir tas, ka augšana
nabadzībā ierobežo personības veidošanos un tai ir ilgtermiņa
ietekme uz bērnu attīstību un labklājību, kā arī uz viņu turp-
māko veselību un labklājību, šiem bērniem kļūstot par pieaugu-
šajiem. Tā palielina viņu nabadzības risku un vairo bezdarba un
sociālās atstumtības apdraudējumu vēlākajā dzīvē. Šī ilgtermiņa
ietekme bija uzsvērta 2007. gada ziņojumā, kurā bija secināts,
ka "nabadzībā augošiem bērniem salīdzinājumā ar labākā
stāvoklī esošiem vienaudžiem parasti ir mazākas iespējas būt
sekmīgiem skolā, sliktākas izredzes uz labu veselību, netikt
iesaistītiem kriminālprocesā un — jau kā jauniem pieaugušajiem
— atrast savu vietu darba tirgū un sabiedrībā kopumā".

3.4.2. Nabadzība vairākās paaudzēs

3.4.2.1. Ar minēto jautājumu saistīts un aizvien aktuāls
aspekts ir tas, kādā mērā nabadzību pārmanto no paaudzes
paaudzē. Vairākās valstīs pārmantošana no paaudzes paaudzē
īpaši izpaužas izglītības jomā, un šķiet, ka tas attiecināms gan
uz valstīm, kurās bērnu nabadzības un sociālās atstumtības
līmenis ir augsts, gan arī uz valstīm, kur tas ir zems. *EU-SILC*
2005. gada modulis par nelabvēlīgo faktoru nodošanu no paaud-
zes paaudzē parādīja, ka "izglītības iespējas bērniībā" ietekmē
nabadzības iespējamību vēlākajā dzīvē. Piemēram, personai,
kuras vecākiem ir pamatizglītība, ir 23 reizes augstāks risks
neiegūt oficiālu kvalifikāciju salīdzinājumā ar personu, kuras
vecākiem ir augstākā izglītība.

4. Salīdzinošais novērtējums, uzraudzība un izvērtēšana

4.1. Viens no galvenajiem uzdevumiem, kam jāvelta sevišķa
uzmanība, ir svarīgu un pamanāmu procedūru — stingra salī-
dzinošā novērtējuma, uzraudzības un izvērtēšanas — ieviešana
kā valstu, tā arī ES līmenī.

⁽⁷⁾ Šāds modelis uzsvērts ES neatkarīgo sociālās integrācijas ekspertu
tīkla 2007. gada ziņojumā, kurā izteikts secinājums, ka "daudzās
valstīs divas bērnu grupas ir sevišķi apdraudētas un dzīvo lielā naba-
dzībā un sociālajā atstumtībā, proti, bērni, kuri dzīvo vai līdz šim
dzīvojuši bērnu aprūpes iestādēs, kā arī romu tautības bērni. Tomēr
visai bieži uzsvērtas arī vairākas citas situācijas: bērnu darbā iesaistīti
bērni; no vardarbības, seksuālās izmantošanas, cilvēku tirdzniecības,
atkarībām cietuši un noziegumos iesaistīti bērni; bērni ar invaliditāti;
nepilngadīgie bez uzraudzības; bērni no bezpajumtnieku ģimenēm
un ielas bērni". (*Frazer un Marlier, 2007. gads*).

4.2. Tādēļ Komiteja vēlētos ieteikt šādus pasākumus:

- uzsākt attiecīgo procesu, Komisijai un dalībvalstīm meklējot
veidus, kā ES sociālos mērķus padarīt ES līmenī atpazīsta-
mākus, vieglāk novērtējamus un sasniedzamus;
- nodrošināt, ka tiek veikta rūpīga un regulāra uzraudzība un
iesniegti ziņojumi par sekmēm ES un valstu līmenī izvirzīto
mērķu sasniegšanā un rezultātu uzlabošanā attiecībā uz ES
noteikto rādītāju kopumu;
- nodrošināt profesionālu pārskatu izstrādi, lai apspriestu šāda
uzraudzības procesa rezultātus ar mērķi vairojot politisko
izglītību dalībvalstīs un Komisijā;
- ieviest daudz stingrāku pieeju uzraudzības un izvērtēšanas
jomā, lielāku uzmanību veltot rezultātiem, un nodrošināt, lai
regulāri tiktu veikta neatkarīga un kritiska izvirzīto mērķu
izpildes analīze. Galvenie elementi varētu būt šādi:
 - kopīgu rādītāju sistemātiskāka iekļaušana dalībvalstu
nacionālajās uzraudzības un analīzes sistēmās, lai tādē-
jādi uzlabotu savstarpēju mācīšanās procesu;
 - ES, valstu un vietējā līmeņa statistikas iestāžu darba
spēju uzlabošana, nodrošinot savlaicīgāku sociālās statis-
tikas datu apkopošanu (ieskaitot datus par bērnu naba-
dzību un labklājību, kas ļautu labāk uzraudzīt finanšu un
ekonomikas krīzes ietekmi visā ES);
 - prasība visām dalībvalstīm ieviest oficiālus noteikumus
par pilsoniskās sabiedrības organizāciju un neatkarīgu
ekspertu iesaistīšanu sociālās integrācijas rīcībpolitiku
regulārā uzraudzībā un vērtēšanā.

5. Eiropas platformas cīņai pret nabadzību izveide

5.1. ES sociālās dimensijas stiprināšana un jo īpaši ES 2020.
gadam izvirzīto mērķu sasniegšana lielā mērā būs atkarīga no
ierosinātās stratēģijas "ES 2020" pamatiniciatīvas — Eiropas
platformas cīņai pret nabadzību (EPCN).

5.2. EPCN jāklūst par šādas atjauninātas sociālās Eiropas
atpazīstamu simbolu. Tai jāuzņemas svarīga loma, lai nodroši-
nātu, ka ES sociālo mērķu, tai skaitā ES nabadzības apkarošanas
mērķu, izpildi sekmē arī lēmumi visās citās ES politikas jomās
(piemēram, ekonomikas, konkurences, izglītības, migrācijas,
veselības, jauninājumu un vides rīcībpolitikas).

5.3. Prioritārs jautājums būs pienācīgas sociālās aizsardzības jautājumu, tai skaitā cīņas pret bērnu nabadzību, bērnu labklājības un bērnu tiesību veicināšanas, iekļaušana visās attiecīgajās ES politikas jomās un programmās, ieskaitot struktūrfondus. EPCN jābūt svarīgai lomai, veicot uzraudzību un ziņojot par sociālās ietekmes novērtējuma procesa īstenošanu un par to, cik lielu ieguldījumu nabadzības apkarošanas mērķa sasniegšanā sniedz stratēģijas "Eiropa 2020" citas jomas.

5.4. ES sociālās integrācijas mērķu un ES struktūrfondu mērķu saiknes stiprināšana.

5.4.1. Būtu daudz ciešāk jāaskaņo ES un dalībvalstu sociālās integrācijas mērķi un ES struktūrfondu izmantojums. Tādēļ struktūrfondu līdzekļu izlietojumam jāklūst par nacionālo rīcības plānu integrācijas jomā svarīgu sastāvdaļu. Kā piemēru var minēt Komisijas 2009. gada priekšlikumu, kura mērķis bija atļaut Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzekļus izmantot jaunāko dalībvalstu nelabvēlīgākā stāvoklī esošām kopienām paredzētu mājokļa politikas pasākumu atbalstam. Tam varētu būt svarīga nozīme, lai panāktu lielāku resursu piešķiršanu iniciatīvām minētajā jomā.

6. EESK ieteikumi

6.1. ES pienākums pievērsties bērnu nabadzībai un labklājībai

6.1.1. Ņemot vērā stratēģijas "Eiropa 2020" vispārējos mērķus, būtu jāizstrādā vienota sistēma bērnu nabadzības un labklājības jautājumu risināšanai, izmantojot uz bērnu tiesībām vērstu pieeju. ES būtu jāizvirza īpašs mērķis, lai izskaustu bērnu nabadzību un veicinātu labklājību.

6.2. Pietiekami līdzekļi

6.2.1. Ģimenēm ar bērniem būtu jāgarantē minimālais ģimenes ienākumu līmenis, izmantojot naudas pārskaitījumus, kas atkarīgi no vecāku nodarbinātības statusa. Tāpat arī visiem bērniem varētu garantēt finansiālu atbalstu, piemērojot nodokļu atlaides un/vai piešķirot universālus naudas pabalstus.

6.2.2. Jāturpina izskatīt universālu bērnu pabalstu piešķiršanas iespēja, kas ir viens no galvenajiem instrumentiem cīņā pret bērnu nabadzību, jo saskaņā ar sociālās aizsardzības komitejas veiktās analīzes (2008. gads) rezultātiem šādus pabalstus raksturo augsta pārvaldes efektivitāte, augsts izmantojuma līmenis un tie nav saistīti ar sociālajiem aizspriedumiem.

6.2.3. Tā kā bezdarbnieku mājāsaimniecībās dzīvojošiem bērniem ir ļoti augsts nabadzības risks, jācenšas mazināt nabadzības plaisu bezdarbnieku mājāsaimniecībās un nabadzīgās mājāsaimniecībās, kuru locekļi ir nodarbināti, lai mazinātu nabadzības postu, kas apdraud bērnus. Ar aktīvu darba tirgus poli-

tiku būtu jāatbalsta vecāku nodarbinātība un jābūt nodrošinātiem tādiem kvalitatīviem pakalpojumiem kā, piemēram, bērnu aprūpe, kas ir pieejama vietējā līmenī un par pieņemamu cenu.

6.2.4. Vecākiem jābūt nodrošinātām kvalitatīvām darba vietām iekļaujošos darba tirgos. Lai vecāki pietiekami daudz laika varētu veltīt bērniem, ir vajadzīgas rīcībpolitikas, kas veicina darba un ģimenes dzīves saskaņošanu.

6.2.5. Lai palīdzētu īpaši nabadzīgos apstākļos dzīvojošiem bērniem un novērstu nabadzības un atstumtības pārmantošanu nākamajās paaudzēs, ar pārdomāti izstrādātu sociālo rīcībpolitiku un aktīvāku centienu palīdzību ir jānodrošina, lai visiem būtu vienlīdzīgas iespējas un katram bērnam — labi mācību rezultāti. Jāstiprina integrācijas un diskriminācijas apkarošanas rīcībpolitikas, īpašu uzmanību veltot imigrantiem, viņu pēcnācējiem un mazākumtautībām.

6.3. Agrīna bērība

6.3.1. EESK atbalsta Eurochild ieteikumus par to, ka jāpaplašina bērnu aprūpes pakalpojumu klāsts, pieņemot pakalpojumu sniegšanu iekļaujošu koncepciju, kas paredz visiem bērniem un ģimenēm pieejamus pakalpojumus no pirmsdzemdību posma līdz pirmsskolas vecumam. Eurochild uzskata, ka, izvirzot Barselonas mērķus, nav ņemta vērā agrīnas bērības politikas paraugprakse. EESK iesaka Barselonas mērķu kontekstā izstrādāt kopīgus ES "kvalitātes standartus" pakalpojumiem agrīnā bērībā, tai skaitā aprūpei un izglītībai agrīnā bērībā, kā to noteicis Eiropas Komisijas Bērnu aprūpes tīkls, kuriem būtu jāietekmē valstu politikas izstrāde un prakse, tai skaitā struktūrfondu izmantojums.

6.4. Veselība

6.4.1. EESK iesaka ES darba grupai veselības rādītāju jomā izstrādāt bērniem paredzētus rādītājus, lai uzraudzītu un izvērtētu sabiedrības veselības rīcībpolitikas un to ietekmi.

6.4.2. Būtu jāizstrādā arī garīgās veselības rādītāji, kas raksturo labu garīgo veselību un bērnu garīgās veselības traucējumus.

6.4.3. Komisijas paziņojumā par nevienlīdzību veselības jomā, ko paredzēts pieņemt 2012. gadā, uzmanība jāvelta arī bērnu veselībai.

6.5. Mājoklis

6.5.1. ES dalībvalstīm jāīsteno saistības un pasākumi, par ko 2010. gada martā notikušajā piektajā ministru konferencē par vides un veselības jautājumiem panākta vienošanās attiecībā uz Bērnu veselības un vides rīcības plānu Eiropai.

6.5.2. Eiropas Komisijai jāvienojas ar dalībvalstīm par kopīgiem pamatprincipiem un kopīgām pamatnostādņēm bezpajumtniecības un atstumtības mājokļa jomā izvērtēšanai, uzraudzībai un ziņošanai, sevišķu uzmanību veltot bērnu situācijai.

6.5.3. Eiropas Komisijai jāturpina atbalstīt un finansēt dalībvalstu un kandidātvalstu iniciatīvas, lai slēgtu nekvalitatīvas bērnu aprūpes iestādes un piedāvātu pienācīgus alternatīvus risinājumus.

6.6. *Aizsardzība pret vardarbību, izmatošanu un nežēlīgu izturēšanos*

6.6.1. Eiropas Komisijai kopā ar visiem iesaistītajiem jāizpēta, vai var izstrādāt izmantošanu, vardarbību un nežēlīgu izturēšanos pret bērniem raksturojošu rādītāju kopumu, ietverot tādus jautājumus kā, piemēram, apzināšana, aizsardzība, kriminālvajāšana un profilakse atbilstoši Pamattiesību aģentūras 2009. gada pētījumā par rādītājiem paustajiem ieteikumiem.

6.6.2. Lai aizsargātu bērnus un novērstu jebkādu vardarbību, dalībvalstīm būtu jāizstrādā nacionālas stratēģijas, tai skaitā

precīzi mērķi un budžeta piešķirumi, kā arī vietējā līmeņa mehānismi, ar kuru palīdzību bērni vai citas personas var ziņot par vardarbības gadījumiem.

6.7. *Uz bērniem orientēti pasākumi*

6.7.1. Komisijai lielāka uzmanība jāvelta Eiropas Padomes programmai "Ar bērnu līdzdalību veidota viņiem draudzīga Eiropa", kurā sevišķi uzsvērta bērnu līdzdalība.

6.7.2. Kopīgi izstrādātie ienākumus un materiālo nenodrošinātību raksturojošie rādītāji būtu jāpaplašina, tajos iekļaujot vairāk uz bērniem orientētus rādītājus. Ir svarīgi, lai rādītāji sniegtu informāciju par bērnu attīstības dažādiem posmiem, raksturojot svarīgākās dimensijas un visas bērnu vecuma grupas. *Tarki/Applica* pētījumā ieteikts izšķirt šādas vecuma grupas: 0–5, 6–11 un 12–17 gadi, kā arī iekļaut tādus jautājumus kā materiālā nenodrošinātība, izglītība, mājoklis, veselība, pakļautība riskam, sociālā līdzdalība.

Briselē, 2010. gada 14. jūlijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI